

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.
A debreczeni és vidéki „függetlenségi part” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előfizetési árak:
Helyben és postán külföldre.
Évi ár 10 fr. 10 kr.
Fél évi 5 fr. 5 kr.
Negyed évi 2 fr. 2 kr.
Egyes szám 5 kr.
A lap előfizetése mellett illeendő a kéziratok, levelek, iratok, képek, fényképek, a postaköltségek barmintva külföldre.
Előfizetési helyben
TELEKÖZLÉSI KÖNYVTÁR 44. 10.
CS. A PÉNYKÁRTVÁNY KÖNYVTÁR
Kéziratok és a kiadóval
találkoztató IMRE KÖNYVTÁR
szomszédos a postahivatalok
újra

Hirdetési díj
Négy soros hirdetés az első
Nagyobb hirdetés az első
Hirdetési díj a hirdetés
nyomtatásában, valamint a
MAN H. Kőr. Iradjában is
New York vagy bármely más
belső díj kifizetésére nem
vontak. Helyben.
Kéziratok vissza nem
adók.

A bevégzett tények.

(r. e.) Az összeülő magyar parlament el lehet arra a szerepre készülvé, a melyhez a most felszinen levő regíme alatt már eléggé hozzászoktatták. Ismét bevégzett tények tudomásul vétele, egyszerű elfogadása vár rá. Ó a szalma-báb, a Strohm-Mandl magasabb hatalmak játszmájában, a kók-fa, a melyre egyszerűen rákaszlik a bográcsot, a bába, a mely se nem szüli, se nem kereszteli, de egyszerűen csak keresztvíz alá tartja az új szülött gyermeket.

Pedig sötét, igen sötét felhők tornyosulnak a politikai látnatáron: fekete vonat közeledik a pálya-teszten, a mi szegény jó hazánk ott fekszik előtte s még csalló-közi szerencséje, ha — a mint oly gyakran történik — egyszerű horzsolásokkal menekül a felette elrobogó monstre-vonat alól.

A fejedelmek találkoztak. Baljóslatu reánk nézve márt az a helyi is, a hol a fejedelmi csók-váltások elhangzottak. Kremser, a hol 1849 nem elhatározták, hogy a szabadsáért küzdött s függetlenségét már csaknem diadalra segített meg, a tehetetlen Bécs idegen erővel, a fehér rém, Oroszország segítségével fogja elnyomni. S most a fehér rém ismét megjelent, még pedig ott, a hol 36 esztendő előtt felidezték jeges birodalmából. Ismét kar-karban lépdel a csár királyunkkal, hogy ki tudja — reánk nézve mily kínos, mily gyűlöletes szövetséget kötött meg együttlétük alatt. A politikai jelenségeken kívül aggasztó volt reánk nézve a magyar kormányk távol maradása a nagy szövetségstől. Mit is jelenthet e távol-maradás? Talán azt, hogy a fejedelmek fölöslegesnek tartották az ő jelenlétét, kibén elvégre, meg kellene tagadnunk már a magyar vért is, ha jelenlétével szentesített volna egy hazája romlását okozható dynasztikus tervet! Vagy már is tiltakozást jelentene e távol maradás azon kormányelnök részéről, ki a hatalom elvesztésének esetére legalább a népszerűséget szeretné megmentve látni!

A kremseri találkozás után, kormányunk elnöke elhagyta Ostendét s egy napig Bécsben időzött, kihallgatáson volt a királynál. Ő már ösméri azokat a bevégzett tényeket, a melyeknek furfangos prókátorává kell válnia parlamentük előtt. És e bevégzett tények addig még messze, messze fejlődhetnek! Elég egy konstantinápolyi lapot látni, vagy levelet váltani egy-egy beavatottabb török alttalálással, hogy egy orosz-török szövetség létrejöttét ne tekintjük egyszerű mesének. Ehhez járul azon most már megerősített tény, hogy Sir Drummond Wolffnak nem sikerült egyezményt létesítenie London és Konstantinápoly között. Mintha csak Oroszország a három nagyhatalmi szövetségben keresné támaszát egy eshető orosz-angol háboru alkalmára s Törökország szövetségében keresne biztosítékot monarchiáikkal szemben, a mely már is küldöttségeket fogad és aláírásokat gyűjt, melyek Boszniának és Herzegovinának végleges annexióját célozzák.

És az annexiót hirdető királyi manifestumot a királyi poszejai táborának szorong-erdejéből bocsátaná ország-gyűlésre, oly közel Zágrábhhoz, mint a mily közel jár a horvát almokhoz egy Boszniát és Herzegovinát is magába ölelő dél-szláv birodalom álma...

És a politika foltást halad, fejlődik. A parlament s nemzetünk remegve tekint a nemsokára kiderítendő bevégzett tények elé!

— Belföldi hírek. Beszámoló. Szentkirályi Albert, a vacsi kerület orsz. képviselője, vasárnap d. e. 10 órakor tartja a vacsi kuria termében beszámolóját. — Unger Alajos a keszthelyi választókerület orsz. képviselője f. hó 6-án Keszthelyen és ugyanezen hó 8-án Kis-Komáromban fogja beszámoló beszédét tartani. — A p o n y i Albert gr., a

temesvári választók meghívására, e hó 6-án vasárnap Temesvárra érkezik s ott a redoute termében, a politikai helyzetéről beszédet tart. — Az orsz. ügyvédi értekezlet által kiküldött bizottság aug. 30-án tartott ülésében megalakulván, magát 14 taggal kiegészítette. E szerint a bizottság elnöke Hodossy Imre (Budapest); alelnök: Kövy Tyvadar (Bjarmat) és Róok Zsigmond (Nagyvárad). Jégyzők: Bernáth Béla (Budapest), Múlek Lajos (Arad), Molecz Dániel (Pozsony) és Stehlo Kornél (Budapest). Pénztárcs: Novák Sándor (Budapest).

— A közművelődési egyesületek kongresszusa ügyében a többször emittett értekezlet Budapestben f. évi szept. 14-én d. u. 4 órakor az új város-ház tereben tartott meg. A meghívottak Gerlóczy Károly, a Magyar Iskola Egyesület elnöke ma küldötte szet. Tudva van, hogy a kongresszus eszméjét először herceg Odescachy Gyula, a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület elnöke pendítette meg a Magyar Iskola-Egyesület elnökéhez intézett levelében. A kongresszus értekezletre szóló meghívó a kongresszus megtartását október bora tervezi s közli annak következő tervrajzát, melyet majd az értekezlet vitat, illetőleg állapít meg.

Első nap. A kongresszus megnyitása, a kongresszus megalakulása és a tisztikar megválasztása után következik a tárgysorozat letárgyalása a következő rendben. 1. Felolvasás a honunkban létező egyesületek működési viszonyairól, anyagi és szellemi segédesszékéről, az elért eredményekről, az egyesületek történetének vázlatáról. Felolvasa: Gerlóczy Károly. 2. Szükségeknek tartja-e a kongresszus, hogy a különböző nyelvű, de a magyar állameszme megszilárdítását, a magyar nemzeti szellem és műveltség terjesztését illetőleg a kongresszus egyesületek működésük erősítése szempontjából összeállítsanak egy-egy értekezletre szóló levelet. Felolvasa: Gerlóczy Károly. 3. Milyen módokon lehet a kongresszus a fűzött sikeresebb elérése végett az összeköttetést a különböző közművelődési egyesületek között létesítheti? E kérdés-csoport előadója (ezután választandó) 4. Milyen módokat ajánl a kongresszus a különböző egyesületek működési területein felváltva bizonyos időközönként tartandó vándorgyűlések (kongresszusok) rendszeresítése ügyében? Előadó: (választandó).

Második nap. 5. Miként lehetne azon vidékeket közömbösségből fölhozni, melyek eddig kevés anyagi támogatásban részesültek a közművelődési egyesületek? Előadó: (választandó). 6. Kivánatosnak tartja-e a kongresszus, hogy az egyesületek életmozgalmait, tanácskozásai eredményeit közlő, az egymással való érintkezést elősegíteni hivatott s bizonyos időközönként megjelenő, az egyesületek által közösen fűzött lap létesítsék? Előadó (választandó). 7. Cél szerűnek tartja-e a kongresszus, hogy a művelődést terjesztő egyesületek a portomonesség ügyében a közlekedési miniszteriummal a szükséges lépéseket közösen tegyék meg? Előadó (v. a l a z t a n d ó). 8. A népszerű, hazafias, de irodalmi színvonalon álló munkáknak a Magyar Tudom. Akadémia fölajánlott szives közreműködése mellett való szerkesztése, terjesztése, továbbá a Fekesházy-alapítványnak az egyesületek irodalmi céljaira leendő felhasználása ügyében milyen intézkedéseket vel a kongresszus eszközölhet? Előadó: (választandó). 9. Milyen módokat ajánl a kongresszus a tagoknak kedvezményeket gyanánt nyújtandó s tetszetős külsővel ellátandó igazolványok, okmányok szerkesztése ügyében és cél szerűnek tartja-e, hogy a tagok erkölcsi kötelezettségeiről szóló az ugynevezett 10 parancsolat, az alapszabályok főbb pontjait magában foglaló tárcza-naptár s egy nagyobb szabású naptár adassék ki? Előadó: (választandó). 10. Miként lehetne a magyar nők tevékenységét a közművelődési egyesületek ügyében értékesíteni? Előadó: (választandó). 11. Indítványok. Elnöki zárás.

— A tanügy köréből. A Főzoktatásügyi miniszteriumban újból revizió alá vették a közpiskolákban alkalmazott tanárok s a végzett tanárjelöltek szakbeli arányát. E revizió szeriolt fűlős számban vannak a történeti és magyar nyelvű szakokhoz tartozó tanárok és tanárjelöltek. Normális számokat tűntetnek fel a me-

nyesítgani, természettani, természetrajzi, földrajzi és vegytani szakok. Hány van tanároknak és tanárjelöltekben a latin, görög, német és francia nyelvű s a rajzi szakoknál; vagyis e szakoknál sok tanárok vagy más szakbeli, egyenlő vagy kelető képesítéssel nem bíró egyenlővel vagy betöltve, mi nagyobb számú nyugdíjazásokat vagy egyéb változásokat fog magán után vonni.

Emellegva az utóbbi szakokat végzett lötek tanulmányaik végzetével azonnali számithatnak tanárokra, e szakok tehát a leghaladatosabbak. A tanárgyak csoportosításánál azt kell ajánlanunk tanárjelölteinknek, hogy az új közpiskolai törvény értelmében három tárgyat válasszanak, s nyelveket csak nyelvek csoportosítsanak. Előnyvel bírnak az oly tanárjelöltek, kik szakmájukon felül a tesztgyakorlásból, vagy a román, szerb és tót nyelvből is szereznek képesítést, mert rendezes tanári foglalkozásuk mellett e tárgyakból is alkalmazhatvák, mellyekjövdelemre tehetnek szert. A román, szerb és tót nyelv harmadik tárgyat is váltszható a reudes képesítésnél.

— A tudomány egyetem ünnepe. A tudomány egyetem dísztermében ma délelőtt 10 órakor tartották meg az egyetem újonnan választott rectorának s tanácsátok beiktatását, nagyszámú résztvevő közönség jelenlétében. A terem jobbra egyetemi hallgatókat tett meg, míg az emelvényen ott volt a tudomány és megügyetem összes kitűnőségeit.

Az ünnepély dr. Bita Dezsőnek, a tudomány egyetem volt rectorának beszédevel vette kezdetét. E beszédben a rector elmondta a lekölt egyetemmi társas történetének főbb mozzanatait, ezzel a megnyitó előadás véget ért.

A vontató kötelem.

A párisi Tempsből külföldes érdekesnek tartjuk a következőket idezni:

Hogy a kremseri találkozó a mult esztendőben Skierniewiczben megállapított viszonyok megerősítését és megújítását kepezi az kétségtelen. Hogy ezen találkozások jelentősége bekés természetű, az iránt alig lehet kétség. Hogy Oroszország és Ausztria miniszterei ezek jelentőségét szeretik emelni, az csak természetes. Mi ehhez csak azt j-gyezzük meg, hogy bár legyen úgy, mint állítattk, mind azzal nem sokat mondtak. Nem is érintettek azt az igazi kérdést akarjuk mondani azt az általalást, melyen az osztrák-magyar német szövetség keresztül ment, midőn Oroszországnak megengedtek, hogy a harmad knak lépjen be, a mely ténynek a kremseri találkozó csak demonstrációját képezi.

Ez a hármas szövetségnek visszaállításra, mely az európai politikának tizennyolcz hónap óta fő fontosságu ténye, oly tény, melynek okai még nem derítettek fel, melynek hordereje csak felig látható és melyet a császári találkozások megerősítésének és ratifikálának, a nélkül azonban, hogy arra több világosságot vetnénk. Meg mindig a magyarázatra szorul az, miként váthatta fel az Oroszország es ket hatalmas viszonyja közti majdnem eiesse vált, ellenséges viszonyt rögtön baráti szövetség. Senkikem kedekedik, hogy Bismarck hercegnek fő része volt ez szünpadi hatás jellegével bíró tényben; de mindenki azt kérdi magától, mik lehettek ezen eljárásnak okai.

Minden nehézség nélkül látni lehet, hogy ezen arcvonal változtatás egy kényszerített Ausztriára nagy szövetségeseinek hatalmas szeze által; de önkénytelennül az a kérdés merül fel, minő tekintetek által hozzettett Ausztria, midőn abba beleegyezett és mik voltak az új egységnek feltételei. A mi meg növeli a zavart, az azon körülmény, hogy az új megállapodás nem járulka a réginek, hanem inkább annak teljes feloldása.

Az az állam, mely beiepett e szövetségbe, nem oly harmadik szövetséges, mely a közös czúra ajánlotta fel joakarátának és erejének töle várt részét, hanem oly ellenség, mely ellen volt köve a legelső szövetség.

E tekintetben kétség nem forog fenn. Kétségtelenül tudva volt, hogy midőn Nemet-

ország Ausztriával védelmi szövetséget kötött, ez által fedezni akarta magát oly háboru veszélye ellen, melybe Oroszország más hatalmak bevonulását remélhette. Mag kevésbbe volt titok, hogy midőn Ausztria elfogatta azt a kezét, melyet Nemeország nyújtott feléje, arra gondolt, hogy e szövetség védelme alatt nagyobb biztossággal folytathja terjesztési politikáját a Száván túl. Abban biztosítottak talált az időre, midőn a török tartományokban előnyomulva, a muszka rivalitásba fog atkőzni.

Ezek voltak azon érdekek, ezek voltak azon szempontok, melyek az 1879 iki szövetségben irányadó szerepet játszottak.

De, ki nem látja, hogy midőn e szövetség megnyit, hogy befogadja Oroszországot, az elvesztette eredeti jellegét?

A tegnap elleneseg egyszerre szövetségessé változott. De miért és mely áron?

Mindezt nem tudjuk. E tekintetben mindössze konjekturába vagyunk utalva, melyek az akiktözásban résztvev hatalmak helyzetéből következtethetők.

Igy pl. azt mondtuk: senki sem fog csalódni, ha azt tetelezi fel, hogy a szóban forgó arcvonal változtatás Németország műve, mely midőn Ausztriával szövetséget kötött azért, hogy feken tartsa Oroszországot, sokkal egyszerűbbnek és biztosabbnak találta kibékülni Oroszországgal, meg ha ez által Ausztria érdekei szenvednének is.

Epp oly kevéssé fogunk csalódni, ha úgy állítjuk fel a kérdést, hogy ha Ausztria kegytelen volt elfogadni azt az új politikát, melyet Bismarck hg. kényszerített rá, ezt nem jó kedvében tette és hogy külföldesen Magyarországot az ő notorius ellenszénével Oroszországot iránt, nem minden nyugtalanúság nélkül szemlélhette oly hármas szövetség alakulását, melyben egykor Ferencz Jozsefnek birodalma lehet az áldozat. Mert teljes bizalmat helyezni a szent-petervári kormány erősítgetéseibe és jelenlegi bekés hangulatába, ez oly naivitas volna, melyre egyetlen lajtalan nem, vagy lajtalanul álamtertiut képesnek nem tartunk.

Nagyon jól tudják úgy Bécsben, mint Budapestben, hogy az orosz politikát ósztóknak, hagyományos, a helyzet szükségesszerűsége vezeték, melyeknek egy miniszter, sőt egy csár akarata sem képes ellenállani.

Oroszország akarva, nem akarva, neha szűnetelve, de soha le nem terve az utóli, ha ad czejaiának erveenyestese fele, melyeknek maga sincs teljesen biztos tudatában.

Ausztriának szerencsétlensége az, hogy érdekei előb vagy utobb elientette jutnak a Balkan-területen a nagy szláv hatalom érdekeivel és méltan felvetődik azon kérdés, vajjon ezen esetben Németország előnyösebbnek fogná-e találni támogatni Ausztria érdekeit és nem inkább azt cselekedne-e, hogy teljesen magára hagyja a hadviselő feleket?

Ha van valami világos a diplomáciai kombinációkban, melyeknek a skierniewiczzi és kremseri találkozások kepezik hivatalos manifestációit, ez abban áll, hogy Ausztria ott elvesztette azt a biztosítékot hogy esetleg Oroszország ellen Németország segítyere számíthat.

III. Sándor csár azon tény által, hogy a két másik császárság szövetségéhez csatlakozott, kötelezte magát arra, hogy a török kérdést nyugodni hagyja. Talán az egyik és másik részről megegyeztek a befolyás gyakorlása tekintetében is, Bulgáriát az orosz protektorátusnak engedvén át, a mint Szerbia az osztrák patronátus alatt hagyott.

Ez kétségkívül némi nyereségnek tekinthető. Európában megtanulták a hatalmak, hogy csekélységekkel elégedjenek meg; de ebből nem kevésbbe következik az, hogy az európai császári udvarok által tanusított baráti érzelmek csak arra redukálhatók, hogy inkább a fegyvernagyvást, mint békét, inkább a nehézségek elodázását, mint azok megoldását jelentik.

Magyar emlékek a Rajna mel-
lélén.

Írta: **Thaly Kálmán.**

1.
Szokásom szerint e mult nyáron is na-
gyobb utazást tettem. Ezuttal a Közép-Rajna
regényességéről híres és számtalanszor leirt,
l-festett tájat választám. Nem is szándékszo-
m a vidékeket, sem a hatást, melyeket látásuk
reám gyakorolt, sem az utazásom alatt tett
régészeti, történelmi, etymológiai, kulturai és
népzetgazdasági tanulmányokat s tapasztala-
tokat leírni. Utazásom rendszeres leírása így-
jő kötetre menne; hiszen csak muzumot és
képtárt vagy tizenhatot tanulmányoztam át,
amennyi azokban a följegyzésre méltó s refle-
xiót keltő tárgy! Ezeket most mind elmellőzve,
csupán ama magyar momentumok elősorolására
szorítkozom, melyek utamban emlébe akadtak
hogy arra utazandó honfitársaimat figyelmeztet-
tessem rájuk. A ki külföldön sokat utazott:
tapasztalatból tudhatja, mennyire jól esik szí-
vünknek az idegen az itt-ott véletlenül meg-
pillantott magyar műemlék, nemzetünk egykori
batalmas szereplését hirdető bármily egyszerű
tárgy szemlélete! S az alábbiakban tálni fog
az olvasó nem egy ily emléket, mely eddig
magyar utasaink nyelvére esik.

Utazásom a delnemet Athenből, a számos
magyar művészek is kedves tartózkodó helye-
ből, a műgyűjteményre nézve páratlan Mün-
chenből indult ki és oda tért vissza. München
s az ottani muzeumok, könyv-, levél- és ké-
ptárakban létező magyar vonatkozású emlékek
nem érintem. — azok már sokszor ismertebbek
honfitársaink előtt, hogysem leírásuk fölösleges
ne lenne. Münchenből mentem Ingolstadtnek,
Nürnbergnek, innet Würzburgon át az egykori
német szövetség — ma a Rothschildok — szé-
kvarosába, majnai Frankfurtba. Frankfurtból
Hessen-Darmstadtton keresztül a szép fekvésű
Heidebergbe, s úgy Mannheimba és a Rajnán
át Wormsba vezetett utam; honnet az erős
várú körünyezet Mainzba s a nagyszerű für-
dőhelyül ekes Wies-Badenbe térve, Biebrich-
nél egy amerikai rendszerű pompás gyors gő-
zötre, a „Kaiser Wilhelm“-re ültem, s ennek
fődelzetéről szemeltem a legragyogóbb napfé-
nyes időben azt a fölséges és regényességéi-
ben minduntalan változó panorámát, mely a
várromok és szőlő-koszorúta Rajna két part-
ján, Koblenzen s Donnon túl, a Drachenteisig,
majd egész Kölnig, mintegy áomkép vonul el
szemeink előtt. Ez utóbbi híres erkei város
— a német Róma — nevezetességeinek három
napig tartott megismerése után, ar ardenes-
hegység felé, a francia és luxemburgi hatá-
rknak tartottam, hogy a római császár-
ok hajdani székhelyét s Nagy-Konstantin fenyves pa-
lotájának, amfiteatrumának stb. impozáns rom-
jait láthassam, a Moselle folyam kies völgyé-
ben fekvő ósregi Trierben Trier után a Vo-
ges-hegységen keresztül által mentem Elzász-
Lotringiába, a legutóbbi német-francia há-
boru csatás helyein. Bejártam Saarbrückent,
Saarlouist, Saargemineit, a németek által be-
venni nem birt Bitsch hegyi várat, azután a
wiessenburg-wörthi véres emlékü harcsteret, a
Bersenyi-huszárok egykori törzsszállását, a
Barbarossa császár palotájáról emlékeztet
Hagenaut s úgy be az anektált tartományok
meg most is gyászoló és Franciaországhoz
visszakívánkozó szép fővárossába, Strasburg-
ba. Innet vissza a Rajna jobbpartjáról a Fek-
teerdőt és a Duna forrásait a szelő regényes
hegyi vaspályával Singenbe, majd a Rajna-
zuhataghoz Svájcba, Schaffhausenbe utaztam;
honnán a Zsigmond királyunk részvéte mellett
tartott, Huss Jánost egerő zsinatáról híres
Constanceba, — Constanceból a Baden-tavon
végig, bajor gőzhajói a Velence-módra sziget-

ségen épült Lindau városába vezetett utam.
Majd a tavát környező vasuton Bregenczbe, a
gyümölcs-gazdag Vorarlberg tartományba, s
Feidkirchen és Bludenzon át az Albergbe in-
dülök, hogy a magyar buzát az óriási alagu-
ton keresztül egyenesen Svájcba szállítani hi-
vatott új hegyi pályát meglessám. Ezen végig-
haladva, a rohanó Inn vadregényes völgyén
át Landeckből Innsbruckba, Tirol székvárosá-
ba érkeztem; hol éppen javában dörgött a pus-
ka: Svájc lövészei versenyeztek Hoffer And-
rás honfitársaival, — együtt volt a lövészün-
nepely, s a tömérdek idegen jelenete mozgal-
mas képet adott a czipran fellebögözött, dia-
dakapuzott városnak. Innsbruckot odahagyva,
a reánk magyarokra gyásos emlékü kufsteini
vár alatt vitt el utam, Rosenheimon által vis-
sza ismét Münchenbe.

Mint az olvasó e rövid vázlatból megítél-
heti, jökora futamát volt, ugyancsak elég ne-
gyet alatt alaposan bejárni. De hát ma pózerö-
vel megy minden. Am e tendikvül sok elvise-
tet és tanúságot nyújtott kanyargós, hosszú
körutazásból egybebe, most nem érintve, írjuk
le egyedül az előtáit magyar emlékeket. Mel-
lekesen a magyar dolgokon kívül érintek egyet-
mást is.

Kezdjük a középkori német művészet
bölcsőjével, a ma is igen igen érdekes és tisz-
teletreméltó odon Nürnberggel. Tudvalevőleg a
nagy festőművész Dürer Albert emléke nagy
német birodalomszerte oly rendkívüli kegye-
letben tartatik, hogy valóságos Dürer-kultusz
fejtett ki. (Nem utolsó jelensége ennek az a
lezuabb tény, hogy a nagy műternek egyetlen
festményét, a Holszchucher-arczképet, a
berlini kir. muzeum számára 300,000 márkáért
(160—170,000 frt vettek meg a tulajdonos-
családtól.) E Dürer-kultusz azonban leginkább
és legfőbbtelekeppen nyilatkozik a halhatatlan
művész egykori lakó városában, a ven No-
rimbergában. Dürer Albert gyönyörű bronz-
szobra, a róla nevezett szép tere, egyike a
legsikerültebb német szobroknak. Lassóházát,
mely ma is épen áll benne atelier-jével, a
a város magához váltotta, eredeti állapotában
fentartja és az odon-szobákban Dürer-muzumot
létesítettek: telertakkt azokat az idegeneknek
büszkén muogatótt Dürertől származó eredeti
rajzokkal, kartonokkal, festői tanulmányokkal,
rezmetszetekkel, sajátkezü leveleivel, s a töle
vagy szűfőitől fenmaradt Dürer-éremekkel,
kancsókkal, butordarabokkal, arczképekkel stb.
Szóval, a kegyelet mellett egy darab kortörte-
netet is kapunk itt. A belepti díj 1 márká, s
a sorsjegyekről eredő bevetel az épület fen-
tartására s további Dürer-ereklyék vásárlására
fordítatik. Hasonló kegyelettel apólják a
Szent-János temetőben Dürernek még egykori
kólap és dicsőítő bronz felirat födte sírját,
melyet en is meglátogattam, friss koszorúkat
leltem rajta. A Germanisches muzeumban Dür-
rernek több kitűnő festményét őrzik, köztük
Zsigmond magyar király arczképet, melynek
nemrég a magyar történelmi társulat a „Tör-
ténelmi életrajzok“ számára mását vette. (Ez
az arczkép nemcsak művészi becsesl bíró,
hanem mint Zsigmond érmei pecsétjei, de leg-
jobbán a constantzi zsinati krónikában foglalt
egykoru számos miniature-kepei mutatják, tö-
kéletesen há) Sőt a Dürer-kultusz annyira
megy Nürnbergben, hogy azt az alszoros,
igénytelen kis füstös csapszékét, a „Wurst-
glöcklein“-t, ott a gyönyörű Liebfrauenkirch-
jék és ugyancsak sűrűen frekventálják csak
azért, mert valaha a XVI. század elején Dürer
Albert művésztársaival Adam Krafttal, Veit
Stoss-szal, Wohlgemuth-tal, Peter Vischer-rel,
Hirschvogel-lal stb. odajárt volt estéukent bo-
rozni. A szük szobácskák egész berendezése, a
karikás ablaküvegek, a kecskelátu székek és

asztalok, a kályha, a poiczok és rajtok el-
helyezett edények, minden-minden XVI. szá-
zadi, s a falakat első helyen Dürer, mellette
nevezett társainak arczképei díszítik.

Dürerről jól tudjuk (naplójában maga is
megírta) hogy magyar származású, s eredeti
neve „Ajtóssy de Ajtós“ volt, a Gyula mel-
letti Ajtós pusztáról, melyet ősei bírtak s a
honnét atya vándorolt ki Nürnbergbe, mint
ötvös. Ez immár okmányilag beigazolt dolog,
továbbá az, hogy Dürer nev csak az Ajtósnak
egyszerű fordítása, amennyiben a nagy művész
ifjúkorában magát nem Dürernek, hanem
Thürer-nek írta, mint erről egy nürnbergi
lakó házban látott sajátkezü kezirattól ma-
gunk is meggyőződünk. Ott függ továbbá
családi díszszobája falán ma is, ódon keretben
az eredeti Ajtóssy-Dürer cimzer, mely a ma-
gyar hármasherecz fölött feltaruló kettűsszárnyu
nyitott ajtót mutat. Ezen ajtós cimzer eddig
is ismertük, de a hármashereczre (mely utóbb
többnyire elhagyatott), nem reflektáltak, pedig
az ország cimzeréből átvett ez a jelvény tud-
valevően a magyar nemesség speczialis ismer-
tetőjele.

Dürernek arca is tökéletes keleti ma-
gyar jellegű arc minden vonatában — nem
német. A Dürer Albert dicsőiségeből kijut te-
hát nekünk magyaroknak is a megunk elvi-
tázhatatlan részünk a németek nem kis bosz-
szuságára, kivált mióta az Ajtóssy család nev
az anabchi eredeti oklevélből bebizonyítva,
napfenyre került.

A nürnbergi Germanisches Museum-ban
még egy jeles régebbi magyar művészek, az
1667-ben Bazinban született kitűnő arczkép-
festő: Kupeczky Jánosnak is van nyolcz eredi-
eti festménye. Kupeczkynek könyvű fels-
merhető modora van: erőteljes, biztos vonások,
kissé sötét — Rembrandt-szerű — színezés.
Kifejezések szenvedélyes, marczona, erős vo-
násu, vagy szarkasztikus jellegű arcokat szer-
tet festeni, és ebben mester. Nürnbergben
örzött festményei közül az egyik I. Rákóczi
Ferenc arczképe, barsgos, zordon arczczal,
fején kalpag, mellén, karjain panczéi, nyaka-
ban piros bélesű, prémes átalvettó menevel.
Kezét kardmarkolatán tartja. (Egy másik
arczképe, ugyancsak Kupeczkytól, gróf Zichy
Edmundnál van Bécsben.) Két más arczkép,
ezek is kitűnő művek, magát a művészt ábr-
azolja, az egyik a mint furulyáz. Igen ked-
ves és gyermek-kepe. Két jellemzetes ósz alak
is van. Örülhetünk, ha mindezeket a mi nem-
zeti muzeumunk vagy országos képtárunk bír-
ná. Így legújabb honfitársaink, kik Nürnbergbe
utaznak, ne mulasszák el megismerelni a régi
magyar művészet e valódi műkincsel bíró
erekyeit.

Ugyancsak a Germ. Muzeumban meg-
van Bathory István lengyel király oajba fest-
tet eredeti arczképe 1567-ből (543. sz. a.)
Kisebb szabású, de nem rossz festmény, Bath-
ory ismert parancsoló homlokával, szigoru
tekintettel, átható, eszes szemével. Továbbá
ugyanott látható (300. sz. a.) egy a XVII-ik
század első feléből, alkalmasint a Bethlen Gá-
bor vagy Rákóczy György korából egy hol-
landi festmény, — Palamedes iskolájából lát-
szik lenni — mely élénk harci jelenetet tü-
net föl: összecsapást a magyar és német lov-
sok közt. Főként costume-tanilag érdekel bíró.
Falapra van festve.

E muzeum a megszüntetett karthausi
rend régi kolostorepületében van elhelyezve.
Ezzel az épülettel került ide egyebek közt
egy a XV. század második feléből származó
nagy táblaszerű olajfestmény (a volt templom-
ban elhelyezve), mely a karthausi rend Euró-
pában bírt összes zárdáépületeinek miniatüre-
képeit tartalmazza, a helynevek stb. aláírásá-
val. Magyarországi zárdát valami ötöt lelünk

rajta; köztük a veszprémergymegyei bakonyi
Leweld-et, (Lőwöldt = Lód, ma Város-Lód) a
melynek a már nyoma sincs. Pedig erdített,
csipkézett bástyafalal környezett kolostor volt
valaha, templommal.

Magyar vonatkozású még Nürnbergben,
az itteni patricius családból származó kolbergi
báro Löffelholz Jakab cs. kir. taborszernagy
hadi emblemmel díszes, dus aranyozású sir-
emléke a góth spitzszet remeké képező Lo-
renz-egyházban, nem messze a Kraft-féle vi-
lághírű szentségtartó oszloptól, Löffelholz báro
házánknban sokat szerepelt: a XVII. század
végén harcolt a törökök, utóbb mint altábor-
nagy, Rákóczi ellen. S egyebek közt ő foglalta
el 1710-ben árullással és csellel Lőcsét. (A
Századokban leirtam s Jókai is egyik regé-
nyében.) Löffelholtz magyar nót bírt feleségül,
Absolon Dánielnek, Thököly hírhedtét kan-
cellárjának özvegyét. A szatmári béke után Bu-
davárának főparancsnoka lett, mint ilyen lato-
gatott el rokonaihoz Nürnbergbe, hol utolerte
a halál.

A mint a Lorenczer oldalról a Sebaldu
oldalra megy át az ember a Pegnitz vizén:
egy szobrokkal ekes ódon kőhid főoszlopán
egyszerre csak hazánk cimzerét pillantjuk
meg, egymagában, önálló pajzsban. Ez itt meg-
lep bennünket. Vizsgáljuk, hát a feiratból ki-
sül, hogy a hid I. Lipót alatt épült. (rajta is
van az arczképe), a ki, mivel magyar
király is volt, azért faragtatták oda az udvá-
rias nürnbergiek a magyar cimzer, melynek
megfelelőleg a tulsó oldalon — mint utóbb
észrevettük — ott van a császári jelvény is:
a kettejű sas.

Fent a vár egyik tornyában, a hol a hi-
res „nürnbergi vasszűz“, e gyilkoló szobor
áll, sajátos kis muzeum van berendezve,
mindenféle kincszerekből a középkor kezde-
tétől, egész a mult század végéig. A falakat
kivégzéseket, kinczásokat ábrázoló képek fődik;
ezek között több varázsozóban ott találjuk az
1671-iki magyar mártýrok: gr. Zrínyi Peter,
gr. Nádasdy Ferencz és Frangepán, továbbá
a Gyórt a törökök feladott Hardegy lefejez-
tetését, a szegény arvai parasztbíró, a ku-
ruczecz lett Pika Gáspár karóba huzatását
Kobb cs. tábornok által, végre Hora-Kloskaek
kerékbe törését. Ezek elég gyásos magyar
emlékek!

Vége még meg kell emlékezem a most
az u. n. „nemzetközi (de bizony csak gyengen
nemzetközi) érczmű-kiallítás alkalmából ideig-
lenesen Nürnbergben látható magyarországi
arany-, ezüstművekről. Az erdélyi lutheránus
szász egyházközponttal bíró drága régi
kelyhei s keresztelőkancsó: és medvecérei
ezek Taval, a budapesti ötvösalkalmazás
nem küdték föl, hanem Nürnbergbe, a német
érczműtárlatra igenis elutadt küdeni és pe-
dig maga Teutsch superintendentens buzdíko-
dása folytán s oly nagy melegségben, hogy
egy nagy külön szekrényt töltenek be. Közö-
tük nem egy XIV., XVI. századi, csucsives
stýlű remek kehely áll első helyen; némely
darab viszont az erdélyi románczzal tünik ki.
Altalában az erdélyi régi ötvösség e szép
munkái, a nürnbergi kiállításnak — mely antik
műtárgyakban a mi tavalyi tárlatunkhoz ké-
pest épen nem mondható gazdagnak — legki-
valóbb darajai közé sorolhatók. Részesülnek
is elég figyelemben.

Maga a nürnbergi érczmű tárlat főként
regi tárgyait tekintve, (melyek között első-
rendű műbecsűl bíró darab alig 8—10 van,
az is muzeumoktól, vagy egyes urakodó csa-
ládoktól kiállítva) általában ki nem elégté
várakozómat. Nagyobb változatosságot csak
a japáni, kínai, indiai, perzsa érczművekben
lelünk. Az elhelyezés nagyon összevisszás és
hiányos. A modern ércz- és aranyművéség

A »DEBRECZEN« TÁRCZAJA.

Boldogságom...
Boldogságom az én nekem,
Ha véled csöndes estelen
— Átfűzve karcsu termeted, —
Egy edes órát tölthetek...

Boldogságom csak az nekem,
Ha végre hozzád szökhetem,
S elhagyhatom a palotát,
— Kunyhód nekem több üdvöt ad! —

Boldog vagyok oly végtelen
Ha átkarolsz szemérmesen,
S ketytytelen piczi kezéd
Ha az enyémbe' megremeg...

S parányi kunyhód pítvarán
Ha egyszerűn már vársz reám
S pirulva ajkaid csókot ad:
— Ekkor vagyok legboldogabb!...

Magyar költő német neje.

— Történelmi beszély. —
Írta: **Könyves Tóth Kálmán.**
II.
Két vetélytárs.
(Folytatás.)
A megyei gyűlések befejezése után Bac-
sányi erönek erejével Budára akart menni,
hogy Szentjóbival találkozzék, s a grófnak
minden rábeszélő tehettséget, sőt még tekinté-
lyet is latba kellett vetnie, hogy e balga szán-
dókaról lebeszélje, megjósolván neki, hogy a
ki most az oroszánok verembe téved, nehezen

menekül ki onnan. Bacsányi nehéz szívvel bár,
de mégis engedett.

A napok teltek, a költő nem unatkozott,
ki-kijárt a már letarolt mezőkre s feyy ret-
vallára akasztva bolyongott erdőn és réteken.
Bár merre ment, nem ezerte magát egyedül,
az a jó tündér, a ki megígerte, hogy kísérni
fogja lépteit, ott volt mellette, ott volt szí-
vében.

Egy délután, mikor a főispánnal a park-
ban sétalgotott, vágató lovasat vettek észre a
parkba vezető úton. A mint a lovas közelebb
ért, a gróf föismerte huszártját. Rosszart sejt-
tett, azt hitte, hogy talán nejeének lett valami
baja. Sietve mentek mindketten a lovas elé s
mikor ez előttök megállott, legelőször is a gróf
szólat meg:

— Rossz hírt hoztál, ugye, öreg? A
grófné beteg?

A kimerült huszár fejt tagadólag rázta,
a mi némileg megnyugtatta a gróft. A csatár
viharában edzett katonának csak egy pár
percze volt szüksége, s ekkor kigömbölván
dolmányát, vörös bőrtárczájából kivette a rá-
bizott levelet. A gróf mohón kapott a levél
után, de a huszár, a helyett, hogy átadta volna,
kezet fölemelve, magasra tartá a levelet s ka-
tonásán köszönvén, így szólt:

— Instalom alásan, méltóságos gróf ur,
parancsot kaptam a méltóságos asszonytól,
hogy e reportot egyenesen a szekretárius ur-
nak számoljam be. Itt van, tessék átvenni.

Bacsányi a lig futotta át a gyorsan feltört
levelet, mikor minduntalan fölkiáltott:

— Most már okvetlenül föl kell Budára
mennem, még ha, hogy Luther kifejezésével
éjjek, minden háztétő cserépe megannyi ördög
lebbe is. Olvassa, gróf ur, olvassa e levelet.
S ezzel átnyújtá Gabriella tudósítását a
bámuló főispánnak.

A főispán helyeselte Bacsányi szándékát,
de egyuttal azon tanácsot is adta neki, hogy
ha bármennyiben is részese lenne a dolognak,
jobb lesz kerekét oldani legalább addig míg a
vihár elmúlik. De Bacsányi szilárdan megma-
radt elhatározása mellett, hogy Budára megy
és siet magát kitisztazni minden vád alól. Ne-
hány óra múlva utnak is indult az oroszánok
verme felé.

Budán Sándor nádornál jelenté magát, de
a nádor nem fogadta el, s Nemeth János ügy-
igazgatóhoz utasította. Nemeth nyájás arczczal
fogadta, hízélegessékel árasztá el a koszorus
költőt s biztosítá jó akaratáról, sőt üdvözle-
te is küldött töle Forgách Miklósnak. Alig ért
azonban szállására, elfogták s börtönbe hur-
czolták. Az ártatlanságában bíró Bacsányi ön-
megadással türte sorsát s egy perczig sem ke-
telkedett, hogy szabadságát visszafogja nyerni.
Csalatkozott.

Bacsányi többemagával egyenesen Thu-
gut parancsára a bécsi vallató bizottság elé
vitetett. Emilitették, hogy e bizottság elnöke
gróf Saurau, Greiner iskolatársa volt. Szigoru
hivatalnok, ki lelkiosmeretesen végzett minden
csekélységet, a mi hivatala körébe vágott.
Greiner rosszul számított, midőn azt hitte,
hogy a barátság révén valami közleményt csi-
karhat ki Bacsányi ügyét illetőleg. Saurau
többre nézte hivatalát barátságánál s minden
faggatásra néma maradt, csak annyit emilitett
meg, hogy Bacsányi úgy nagyon rosszul áll s
nehezen menthető meg a haláltól. Greiner csak
azon kedvezményt kérte töle, hogy Bacsányival
nehány szót válthasson; de a hivatalnok kér-
lehetlen maradt, sőt figyelmezteté barátját,
hogy hagyjon föl a dologgal, nehogy őt is
gyanu érje.

De Greiner nem riadt vissza; szavának
ura akart maradni s más utat kísérlött meg,

hogy a fogolyhoz bejuthasson. Egy pár nap
múlva Bacsányi Bécsbe érkezése után kifen-
t bajszu granátos katona állott őrt másodmagá-
val a börtön előtt. A fogoly halgatagon ült
asztala mellett. A kimerültség nyomai latszo-
tak arczán, s minthogy már napok óta alig
aludt valamit, fejt könyökére támasztva, szem-
eit behunyta; de még sem tudott elaludni.
Arról gondolkozott, mily közel van most Gab-
riellához s egy szóval sem értesítheti! Mint
vágycokzott vissza Bécsbe s most mily körül-
menyek között valósult ohajtása! Közel hozzá
s mégis mily távol! Ki tudja mikor láthatja?
S ekkor a behunyt szempillákon két nagy
könyvessepp gördült alá halvány orczára.

E perczen valaki vállán érinté. Bacsányi
fölriadt s bosszusan nézett a fekete bajszu
granátosra, ki fájdalmas merengéséből, fölebe-
reszté s a férfi könyveinek tanuja volt. O eddig
a két katouára nem figyelt, háttal volt for-
duva feléjük s ez a bizalmasság sértette a
költőt s bosszuságát nem is fojtva el, így szólt:

— Az ön kötelezsége az, hogy engem
örizzen s e korlátion tullepnie nem szabad!

— Ezer ördög! — kiáltá mosolygva a
katona, felek, hogy még föld kapitányomnak.
Nézzen meg jól, nem ismer-e rám?

— Greiner! nem csinálk szemeim, ön
az! Most már remélek kiáltá Bacsányi, atka-
rolta barátját s megakarta őt csókolni.

— Meg ne csókoljon, — szóit ez hát-
rálva, — le találja rántani bajuszomat s az
örváltáson kislul a csiny. De nézzen csak hátra,
itt van még egy társam, fiatal ficzkó, még a
bajusza sem pelyhesedik, az is szeretne önnel
nehány szót váltani.

Bacsányi hátrafordult s örömkiallítás leb-
bent el ajkairól. Az állítózetben alig lehetett
ráismerni Gabriellára.
(Folyt köv.)

